

Kevätrapsi levittäytyy pohjoiseen

Arjo Kangas, MTT

Kevätrapsin viljely on uusien lajikkeiden myötä levinnyt aikaisempaa pohjoisemmaksi. Viljelyä on kokeiltu viime vuosina jopa Pohjanmaalla. Onnistumiseen on mahdollisuudet, mikäli rapsi kylvetään aikaisin edulliselle lohkolle. Pitkän kasvuajan takia viljelyn riskit ovat näin pohjoisessa kuitenkin melkoiset.

Vanhan ohjeen mukaan kevätrapsille sopivat vain Suomenlahden rantapellot. Vielä tämän vuosikymmenen alussa kevätrapsia viljeltiin vain Varsinais-Suomen ja Uudenmaan alueella. Vuonna 2006 tuli markkinoille uusi lajike, Marie. Se on kaksi päivää aikaisempi kuin edellinen valtalajike Wildcat ja peräti viisi päivää aikaisempi kuin vuosikymmenen alussa laajalti viljelty Sponsor.

Aikaisen uutuuslajikkeen myötä kevätrapsin viljely alkoi levittäytyä pohjoiseen. Lämpimät kasvukaudet auttoivat, ja Kaakkois-Suomen lisäksi viljely alkoi Hämeessä ja Pirkanmaalla. Kevätrapsin kokonaisala kymmenkertaistui vuosikymmenen alkuun verrattuna. Kokeiluluontoinen viljely alkoi myös Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan TE-keskusten alueella, missä viljeltiin kevätrapsia vuonna 2008 yhteensä yli 400 hehtaarilla.

Rapsin ja rypsin kasvuaikaero suuri

Myös Marie-kevätrapsi vaatii kuitenkin kasvuikaa selvästi enemmän kuin rypsi. Rypsilajikkeet tarvitsevat tuleentukseen tehoisaa lämpösomma keskimäärin 990–1020 astepäivää, rapsilajikkeet 1135–1170 astepäivää. Vuorokausina ero on vajaat kaksi viikkoa. Eteläisen Pohjanmaan alueella lämpösomma kertyy pitkäaikaisten keskiarvojen mukaan 1100–1200 astepäivää. Tämä ei riitä aikaisillekaan kevätrapseille.

Kuluneella vuosikymmenellä on kuitenkin koettu lämpimiä kasvukausia. Esimerkiksi Ylistarossa pitkäaikainen lämpösoman keskiarvo on 1160 astepäivää. Vuosina 2000–2007 lämpösomma kertyi selvästi enemmän, keskimäärin yli 1300 astepäivää.

Vuosi 2008 sen sijaan oli merkittävästi viileämpi. Lämpösomma lokakuun alussa oli vain 1070 astepäivää, mikä oli selvästi liian vähän rapsille ja riitti rypsillekin vain juuri ja juuri. Rypsin tilannetta viileinä kasvukausina

Arjo Kangas

Elokuun puolivälissä 2008 oli huhtikuussa kylvetty rypsi jo aloittanut tuleentumisen, kun rapsi oli vielä täysin vihreää.

vaikeuttaa se, että kasvukauden alun tuholais-, taimettumis- ja rikkaruohottumisongelmien vuoksi rypsin kylvöä on jouduttu koko ajan myöhäistämään.

Vuosien 2000–2007 tilastojen mukaan toukokuun alussa kylvetyn rapsin tuleentumiseen vaadittava lämpösumma tuli täyteen kahtena vuonna jo elokuun aikana, kolme kertaa syyskuun ensimmäisellä puoliskolla ja kolme kertaa syyskuun jälkipuoliskolla.

Rapsi onnistui kenttäkokeessa 2007

MTT vertasi Ylistarossa kevätrypsin ja Marie kevätropsin satoisuutta eri kylvöaikoina vuosina 2007 ja 2008 (ks. taulukko). Näinä vuosina kasvukaudet olivat varsin erilaisia. Vuonna 2007 öljykasvien taimettumisessa oli suuria vaikeuksia. Kirpat vioittivat taimia pahasti, ja tuholaisia jouduttiin torjumaan ruiskuttamalla kaikkiaan kuusi kertaa kokeen aikana.

Kasvukausi oli kuitenkin lämmin. Kevätropsi tuleentui tyydyttävästi syyskuun aikana. Aikaisin kylvetty kevätropsi voitiin puida syyskuun puolivälissä ja myöhään kylvettykin lokakuun kymmenes päivä.

Vuonna 2007 kevätropsi oli Ylistarossa kylvöajasta riippumatta selvästi satoisampi kuin rypsi, joka ei menestynyt aikaisessa kylvössä. Myös rapsin lehtivihreäpitoisuus oli alhainen. Huhti- ja toukokuun alussa kylvetyt kevätropsit korjattiin syyskuun lopussa. Jopa

toukokuun lopulla kylvetty kevätrapsi tuleentui tyydyttävästi, vaikka puinti menikin lokakuun puoliväliin.

Kasvukausi 2008 rapsille liian viileä

Vuoden 2008 kasvukausi oli Pohjanmaalla selvästi liian viileä kevätrapsille. Huhtikuulla kylvetty rapsi selvisi toukokuun kovasta yöpakkasjaksosta. Se tuleentui kutakuinkin puintikuntoon syyskuun puolenvälin jälkeen ja voitiin puida syyskuun lopussa. Myöhään kylvetyltä rapsilta kasvu-aika loppui aivan kesken.

Kokeet osoittavat, että kevätrapsi voidaan kylvää aikaisin paremmalla menestyksellä kuin rypsi – jopa huhtikuussa. Suuremman siemenensä takia se taimettuu rypsiä paremmin. Hyvin aikainen kylvö onkin välttämätöntä Pohjanmaalla tapahtuvassa kokeiluluonteisessa viljelyssä. Keskiarvoja lämpimämmät kasvukaudet tarjoavat kevätrapsille onnistumisen mahdollisuuden, mutta pitkän kasvuajan takia viljelyn riskit ovat näin pohjoisessa suuret.

Lisätietoja: arjo.kangas@mtt.fi
puh. (06) 4746 401

Marie-kevätrapsin satoisuus kg/ha verrattuna kevätrypsiin. Koe on toteutettu Ylistarossa eri kylvöaikoina vuosina 2007 ja 2008.

Kylvö	Vuosi 2007		Vuosi 2008*	
	Rypsi kg/ha	Rapsi kg/ha	Rypsi kg/ha	Rapsi kg/ha
Huhtikuun kylvö (17.4.2007 ja 24.4.2008)	1310	1920 +47 %	1990	2060 +4 %
Toukokuun alun kylvö (2.5.2007 ja 8.5.2008)	1620	1950 +20 %	1740	1750 +0 %
Toukokuun lopun kylvö (22.5.2007 ja 30.5.2008)	1830	2170 +19 %	1020	580 -43 %

* Vuoden 2008 sadot alustavia